

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-2-64-23>
УДК 657.3

Дугар Т.Є.

кандидат економічних наук, доцент,
Полтавська державна аграрна академія

Мац Т.П.

кандидат економічних наук, доцент,
Полтавська державна аграрна академія

Dugar Tatyana, Mats Tatyana

Poltava State Agrarian Academy

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ACCOUNTING AND REPORTING OF SMALL ENTERPRISE SUBJECTS IN THE COMPUTER ENVIRONMENT

У статті розглянуто актуальні проблеми ведення обліку та формування звітності суб'єктами малого підприємництва в умовах комп'ютеризації процесів обліку й оподаткування. Останнім часом обчислювальна техніка і на малих підприємствах перетворилася на визначальний чинник організації обліку, оскільки застосування автоматизованої форми бухгалтерського обліку дає змогу прискорити обробку облікової інформації та передачу її за всіма напрямками. Розкрито різні підходи до вибору програм через онлайн-сервіси для роботи з електронною звітністю, що вимагають і не вимагають відповідної установки, проведено порівняння в існуючих сьогодні програмних продуктах. Важливо також зазначити полегшення в організації бухгалтерського обліку через застосування електронних документів та електронного документообігу у суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: фізична особа – підприємець, суб'єкт підприємницької діяльності, електронний документ, електронний документообіг, фінансова звітність, податкова звітність, електронна звітність.

В статье рассмотрены актуальные проблемы ведения учета и формирования отчетности субъектами малого предпринимательства в условиях компьютеризации процессов учета и налогообложения. В последнее время вычислительная техника и на малых предприятиях превратилась в определяющий фактор организации учета, так как применение автоматизированной формы бухгалтерского учета позволяет ускорить обработку учетной информации и передачу ее по всем направлениям. Раскрыты различные подходы к выбору программ через онлайн-сервисы для работы с электронной отчетностью, проведено сравнение за различными существующими программными продуктами. Важно также отметить облегчение в организации бухгалтерского учета из-за применения электронных документов и электронного документооборота у субъектов малого предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: физическое лицо – предприниматель, субъект предпринимательской деятельности, электронный документ, электронный документооборот, финансовая отчетность, налоговая отчетность, электронная отчетность.

The article deals with the actual problems of accounting and reporting by small business entities in the computerization of accounting and taxation processes. Recently, computer technology and small enterprises have become a determining factor in accounting organization, since the application of automated forms of accounting allows you to accelerate the processing of accounting information and transfer it in all directions. Different approaches to the selection of programs are revealed through. Detailed disclosure denotes certain organizational forms and types of business entities whose activities are foreseen by Ukrainian legislation, but over time, such reductions are used not in accordance with their true meaning, which leads to confusion, complications in finding the right information, and other difficulties. The software packages for creating, signing and sending electronic accounting, which you need to install on your computer, are only available from the computer on which they will be installed, or within the local area network. The feature is that they require both individual updates (installed automatically or downloaded and installed manually). An organization (enterprise, institution, SMP), which is officially registered and operating in Ukraine, must keep an accounting record of accounting legislation and report it to different state controlling bodies, regardless of the form of management. Today in Ukraine there are a large number of electronic services with which the accountant can submit reports without visiting the tax office. Now electronic reporting services are developing in two directions, which of them is more convenient, more reliable and more profitable is considered in the article. The feature is that they require both individual updates (installed automatically or downloaded and installed manually). Online services for electronic reporting that require and do not require an appropriate setup. It is also important to note the ease in the organization of accounting, through the use of electronic documents and electronic document circulation for small businesses in Ukraine.

Key words: individual entrepreneur, entrepreneur, electronic document, electronic document flow, financial reporting, tax reporting, electronic reporting.

Постановка проблеми. Роль малого підприємства важко переоцінити. Малий бізнес забезпечує робочими місцями та формує конкурентне середовище, проте він є найбільш уразливим і потребує захисту з боку держави. У часи фінансової кризи та економічної нестабільності підприємці потребують максимальної оптимізації податків. Найбільш гнучким є вибір спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності із застосуванням комп'ютерних технологій. Нарахування й порядок сплати єдиного податку, єдиного соціального внеску та інших податків залишається одним з актуальних питань у сфері малого підприємства. Впровадження й грамотне використання інформа-

ційних технологій у малому бізнесі забезпечують зміцнення та розвиток позицій даного виду діяльності.

Наявність дієвої системи електронного обміну даними стає частиною конкурентоспроможності компанії. Специфіка малого бізнесу вимагає її врахування під час розроблення нових технологій управління та комерційних програмних продуктів. Організація (підприємство, установи, СМП), які офіційно зареєстровані і ведуть діяльність на території України, повинні вести облік за нормами бухгалтерського законодавства та звітувати перед різними державними контролюючими органами незалежно від форми господарювання. Основні положення щодо форми

господарювання та правильності їх вибору для різних суб'єктів господарювання подано в табл. 1. Детально розкрито, що позначають певні організаційні форми та види суб'єктів господарювання, діяльність яких передбачена українським законодавством [2].

Для економіки країни у цілому та регіонів зокрема неабияке значення має стабільний розвиток малого підприємництва, але, на жаль, сьогодні малий бізнес не став повноцінним сегментом українського ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До відомих вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували розвиток теорії малого бізнесу та малого підприємництва і вивчали їхні проблеми на різних рівнях ієрархії управління, належать С.П. Азізова, З.С. Варналій, Л.І. Воротіна та ін. Особливості економічних і правових форм під-

тримки суб'єктів малого підприємництва в умовах різних моделей змішаної економіки ринкового типу (американської, європейської і японської), а також перехідних економік досліджують В. Ляшенко, В. Хахулін. Проте проблеми автоматизації сьогодні підвищують актуальність в обліку, звітності та аудиту суб'єктів підприємницької діяльності й тим самим потребують подальшого вирішення.

У часи розвитку комп'ютерних технологій життя бухгалтера і керівника полегшує можливість відправки різних видів електронної звітності, не виходячи з офісу, проте підвищується можливість викрадення інформації по електронних каналах документообігу. Виникає й проблема вибору найкращих програм для формування, обробки, підписання та відправки (подання) електронної звітності, а також ключ-

Таблиця 1

Характеристика основних категорій суб'єктів підприємницької діяльності в Україні

Форми господарювання (скорочена аббревіатура)	Визначення категорії
Фізична особа – підприємець (ФОП)	Фізична особа (яка може мати українське громадянство, іноземне чи не мати його взагалі), що має повну цивільну дієздатність та здійснила реєстрацію відповідно до чинного законодавства України. При цьому займатися підприємницькою діяльністю така особа повинна виключно від власного імені, не створюючи юридичну особу
Суб'єкт підприємницької діяльності (СПД)	Фізичні особи, що займаються підприємництвом, а також юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, що, відповідно до законодавства, зареєстрували та здійснюють підприємницьку діяльність
Приватне підприємство (ПП)	Так називають юридичну особу, що здійснює свою діяльність на базі приватної власності одного чи декількох українських громадян, іноземців або осіб, що не мають громадянства, та своєї (їхньої) праці чи із залученням найманої праці. До категорії приватних також належать підприємства, що функціонують на основі власності господарчого суб'єкта – юридичної особи
Товариство, що має обмежену відповідальність (ТОВ або ТзОВ)	Різновид підприємства, що засновується однією чи декількома особами та має розподілений на частки капітал, розмір кожної з яких визначає статут. Регулювання діяльності подібних товариств здійснює Цивільний кодекс України
Акціонерне товариство (АТ)	Різновид господарського товариства, характерною особливістю якого є розподіл наявного статутного капіталу на деяку кількість акцій, які мають однаковий номінал
Приватне акціонерне товариство (ПрАТ)	Це різновид акціонерного товариства, яким виконується виключно приватне розміщення власних акцій серед певних осіб
ПАТ – товариство акціонерного типу, акції якого можуть бути розміщені як приватним способом, так і публічним	

чів електронного цифрового підпису, за допомогою яких підписуються звіти.

Виклад основного матеріалу. Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців здійснюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Згідно зі ст. 5 р. 1 Закону, державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи – підприємця [6].

Для проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця державному реєстратору подаються документи для їх перевірки на відсутність підстав для відмови у проведенні реєстрації, які передбачені ч. 1 ст. 44 Закону.

Умови та шляхи реєстрації юридичної особи та фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності подано в табл. 2.

Для державної реєстрації документи подаються заявником особисто реєстратору, й додатково пред'являється паспорт.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи – підприємця зобов'язаний передати відповідним органам статистики, Державної податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про реєстрацію фізичної особи – підприємця із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру та відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця для взяття його на облік.

Згідно із Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», який набрав чинності у січні 2004 р.,

Таблиця 2

Умови та шляхи реєстрації юридичної особи та фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності

Шляхи реєстрації СПД	Юридичної особи суб'єкта підприємницької діяльності	Фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності
Документи, які необхідно подати на реєстрацію	- паспорт; - заповнена реєстраційна картка (форма № 1); - копія рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом; - два примірники установчих документів; - документи про оплату збору	- паспорт; - заповнена реєстраційна картка (форма №10); - копія договору про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів; - документи про оплату реєстраційного збору
Реєстраційний збір	170,00 грн	34,00 грн
Строк реєстрації	не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи	не повинен перевищувати два робочих дні з дати надходження документів, і не пізніше наступного дня фізична особа – підприємець отримує свідоцтво про державну реєстрацію, яке має бути оформлено державним реєстратором і видано заявнику
Документ на право здійснення діяльності	Свідоцтво про реєстрацію фізичної особи – підприємця та юридичної особи	Свідоцтво про реєстрацію фізичної особи – підприємця та юридичної особи

обов'язковим реквізитом електронного документа є електронний підпис, який використовується для ідентифікації передплатника електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу. Накладення електронного підпису надає будь-якому електронному документу статус оригіналу та наділяє його повною юридичною силою [4].

Електронний документ (ЕД) – документ, створений за допомогою засобів комп'ютерної обробки інформації, який може бути підписаний електронним підписом (ЕП) і збережений на електронному носії у вигляді файлу відповідного формату.

Електронний документообіг – сукупність процесів створення, обробки, відправлення, передачі, отримання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які відбуваються з використанням перевірки цілісності та, в разі необхідності, з підтвердженням факту одержання таких документів. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і переведений електронними засобами у візуальну форму (тобто його можна вивести на екрані комп'ютера у звичному вигляді, а також роздрукувати).

Під час підписання електронного документа його початковий зміст не змінюється, а додається додатковий блок даних, так званий Електронний цифровий підпис (ЕП) [9].

Отримання електронного підпису можна розділити на два етапи:

I етап: за допомогою програмного забезпечення і спеціальної математичної функції обчислюється так званий «відбиток повідомлення».

Цей відбиток має такі особливості:

- фіксовану довжину незалежно від обсягу інформації повідомлення;
- унікальність відбитку для кожного повідомлення;
- неможливість відновлення повідомлення за його відбитком.

Таким чином, якщо документ був модифікований, то зміниться і його відбиток, що буде виявлено під час перевірки електронного цифрового підпису. Це запобігає мож-

ливості внесення змін до створеного і підписаного ЕП електронного документа.

II етап: відбиток документа шифрується за допомогою програмного забезпечення та закритого (особистого) ключа автора документа.

Таким чином, обчислення відбитку документа захищає його від модифікації сторонніми особами після підписання, а шифрування закритим ключем підтверджує авторство документа.

Онлайн-сервіси для роботи з електронною звітністю, що не вимагають установки:

- Доступ до електронних звітів здійснюється шляхом входу на спеціальний сайт.
- Які авторизації використовуються, електронна адреса та пароль.
- Для роботи обов'язкове підключення до Інтернету.

- Оновлення автоматичні, які не потребують установки.

- Працювати можна з будь-якого комп'ютера.

- Ваші дані зберігаються на серверах онлайн-сервісів.

Програмні комплекси для створення, підписання та відправки електронної бухгалтерської звітності, які потрібно встановлювати на комп'ютер, доступні тільки з комп'ютера, на якому вони будуть встановлені, або ж в межах локальної мережі. Особливістю є те що вони вимагають і індивідуальних оновлень (установлюються автоматично або ж скачуються і встановлюються вручну) [3]. Розглянемо основні існуючі програми для формування та подання електронної звітності різними суб'єктами господарювання в Україні (табл. 3).

Переваги використання електронного документообігу:

- перехід до більш зручного, швидкого й економічного безпаперового юридично значимого документообігу;

- удосконалення процедури підготовки, подачі/доставки, обліку та зберігання документів, їх аутентифікація, цілісність, конфіденційність і неспростовність;

Програмні продукти для електронного формування та подання звітності у контролюючі органи України на сучасному етапі

№ пп.	Назва програмного продукту	Опис основних характеристик програми
1.		Онлайн програма «Айфін» – формування і здача електронної звітності на спеціальному сайті. Безкоштовна реєстрація у сервісі IFIN.
2.		Програма для здачі бухгалтерської звітності через Інтернет із великою функціональністю і гнучким налаштуванням як юридичним, так і ФОП.
3.		«Арт-звіт веб» – публічний веб-ресурс, який у режимі прямого доступу (on-line) надає можливість фізичним особам, фізичним особам – підприємцям, юридичним особам за наявності електронного цифрового підпису формувати та надсилати податкову звітність в електронному вигляді до контролюючого органу.
4.		Онлайн програма «Таксер» – формування і здача електронної бухгалтерської звітності тільки для фізичних осіб – підприємців.
5.		Програма для формування електронної звітності до податкової для юридичних осіб та фізичних осіб – ОРЗ (Податкова звітність) – замінена з 2016 р.
6.	<p>Медок (М.Е.Дос) – мій електронний кабінет</p> <p><u>COTA</u></p>	Програма для здачі бухгалтерської звітності через Інтернет із великою функціональністю і гнучким налаштуванням як юридичним, так і фізичним особам. «Cota» – спрощена версія системи М.Е.Дос для роботи у вікні браузера. Усі звіти тепер доступні з будь-якої точки світу, в установці програми немає необхідності.
7.		«Єдине вікно». Замінює програму ОПЗ – програма, яка дає змогу формувати і підписувати електронну звітність: Державної фіскальної служби, Управління статистики та Пенсійного фонду з ЄСВ. Електронний кабінет платника податків – це персональне автоматизоване робоче місце платника податків.
8.	<p><u>Електронний кабінет платника податків</u></p>	Працювати з кабінетом можна без спеціально встановлених програм. Захист кабінету досягається за допомогою безпечного і персоналізованого електронного сервісу. Тобто платник взаємодіє з Міністерством доходів і зборів віддалено, через Інтернет.
9.		Веб-сервіс для створення і відправки електронної звітності, реєстрації податкових накладних «Приват24 для бізнесу». Доступ до сайту електронних звітів безкоштовний. «Приват24» працює з безкоштовними ЕЦП, виданими АЦСК «ПриватБанк» або АЦСК ІДД ДФС.
10.		Безкоштовна програма для роботи з електронною звітністю, розроблена одним із користувачів програми ОПЗ. Основна функція програми – формування найбільш використовуваних форм звітності, у тому числі й ЄСВ (не передбачає звітності з податку на додану вартість).

- криптографічний захист інформації (електронних документів) під час передачі по відкритих каналах;
- мінімізація фінансових ризиків за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну документами;
- економія ресурсів за рахунок використання оперативного електронного архіву;
- можливість швидкого пошуку і перегляду електронних документів, а також визначення їх юридичної сили за ЕП;
- значне скорочення процедури підписання договорів, оформлення та подання податкової та фінансової звітності;
- швидкий і надійний обмін електронними документами з партнерами, контрагентами незалежно від віддаленості адресата [5].

Основні переваги та недоліки формування пакетів електронної звітності до відповідних контролюючих органів розкрито в табл. 4.

Застосування комп'ютерних технологій в обліку сприятиме швидкому обробленню інформації щодо формування та використання складників власного капіталу, своєчасному представленню її керівному персоналу підприємства та прийняттю на її основі ефективного управлінського рішення. Як правило, в основу градації

підприємств покладають відразу кілька ознак:

- середньооблікову чисельність працівників;
- обороти за період;
- чисельність працівників бухгалтерії;
- розподіл працівників за ділянками обліку, обсяг первинної документації та звітний період;
- кількість господарських операцій.

Правильно було б основою такої класифікації вважати чисельність працівників бухгалтерії, оскільки за значних обсягів інформації має місце розподіл функцій між працівниками, що впливає на вибір програмних продуктів, використовуваних під час створення КСБО.

Друга інтегральна класифікація програмного забезпечення КСБО отримала досить широке розповсюдження в середині 90-х років минулого століття й ураховує водночас кілька критеріїв:

- функціональні можливості системи і сферу її застосування;
- принципи побудови системи;
- особливості адаптації до умов користувача;
- особливості супроводу та технічної підтримки.

Таблиця 4

Основні переваги та недоліки з формування пакетів електронної звітності до відповідних контролюючих органів

Основні переваги електронної звітності перед традиційним паперовим методом подачі звітів	Недоліки програм для здачі електронної звітності, які є комерційними, а не державними проектами
Економія часу вибір часу подачі звітності, наявність додаткового часу	За подачу звітності (крім програм ДФС України) потрібно платити
Наявність додаткових можливостей у програмі (підказок, нагадувань, консультацій)	Існують ризики несвоєчасної подачі звітності через можливі проблеми як у роботі Інтернету, так і в ПЗ
Постійні оновлення	Деякі програми потрібно оновлювати самостійно
Оперативний контроль стану та якості подання звітності	Робота з різними ключами АЦСК
Доступна вартість програмних продуктів	Зберігання архіву електронної (та паперової) документації
Автоматичне формування електронного архіву	
Формування в програмах іншої електронної документації	

Із цих позицій системи автоматизації бухгалтерського обліку поділяються на такі класи: міні-бухгалтерія; інтегрована система бухгалтерського обліку; інструментальна система (бухгалтерський конструктор); бухгалтерський комплекс; бухгалтерський комплекс корпоративної інформаційної системи управління підприємством; індивідуальні системи автоматизації бухгалтерського обліку; окремі ділянки обліку.

Висновки. Швидкість роботи комп'ютерів, а також специфічна побудова баз даних дають широкі можливості для проведення аналітико-економічних розрахунків за досить короткі проміжки часу. Доцільно впроваджувати автоматизовані системи бухгалтерського обліку, особливо розрахункових операцій, оскільки підприємства завжди здійснюють

операції продажу, купівлі, надають посередницькі послуги і співпрацюють із багатьма іншими підприємствами, фірмами, установами, фізичними особами.

Бухгалтерські програми створюють бази даних контрагентів, даних про стан платників податків, дані про потрібне підприємство легкодоступні і виводяться у зручній для користувача формі. Застосування автоматизованих систем, диференціація видів обліку та врахування потреби в ньому різних елементів системи управління призведе в майбутньому до утворення нових видів обліку, наприклад прогностичного (очікуваного), як це відбулося свого часу з появою фінансового, внутрішньогосподарського (управлінського), податкового, статистичного та комп'ютерного обліку.

Список літератури:

1. Боцьора Л.О. Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва в Україні : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.08. Львів, 2015. 272 с.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 23.05.2019).
3. Долгальова О.В. Питання розвитку малого бізнесу в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Evkpi/2009/52.pdf (дата звернення: 22.05.2019).
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618> (дата звернення: 24.05.2019).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 23.05.2019).
6. Крекотун С.А. Проблеми управління конкурентоспроможністю підприємств малого бізнесу. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного ун-ту. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2012. Вип. 9(34). Ч. 1. С. 171–181.
7. Мельниченко А. 10 фактов о малом и среднем бизнесе в Украине. URL: http://hyser.com.ua/business_and_finance/10-faktov-o-malom-i-srednem-biznese-v-ukraine-59204 (дата звернення: 23.05.2019).
8. Поліщук О.В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/392/0> (дата звернення: 15.05.2019).
9. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва від 25 лютого 2000 р. № 39 : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25. *Міністерство фінансів України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 21.05.2019).
10. Тимченко О.І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4135> (дата звернення: 21.05.2019).
11. Янчук Т.В. Економічний механізм впровадження інформаційних технологій на підприємствах малого та середнього бізнесу : дис. ... канд. ек. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2015. 271 с.

References:

1. Botsora L. O. (2015) Finansovyi mekhanizm rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [The financial mechanism of the development of a small pridpriemnitstva in Ukraine] : dys. ... kand. ek. nauk : 08.00.08. Lviv, 272 p. (in Ukrainian)
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Financial mechanism of small business development in Ukraine]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (accessed 23.05.2019).
3. Dolhalova O.V. Pytannia rozvytku maloho biznesu v Ukraini [The issue of development of small business in Ukraine]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Evkpi/2009/52.pdf (accessed 22.05.2019).
4. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini vid 22 bereznja 2012 r. # 4618-VI : Zakon Ukrainy [On the development and state support of small and medium enterprises in Ukraine : Law of Ukraine dated 22 March 2012 No. 4618-VI]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618> (accessed 24.05.2019).
5. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini vid 16 lypnja 1999 r. # 996-XIV : Zakon Ukrainy [About the county region and the financier in Ukraine : Law of Ukraine dated 16 July 1999 No. 996-XIV]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed 23.05.2019).
6. Krekotun S. A. (2012) Problemy upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv maloho biznesu [Problems of Managing the Competitiveness of Small Business Enterprises] : Zb. nauk. prats Luts'koho nats. tekhnichn. un-tu. Ek. nauky. Seriya «Ekonomika ta menedzhment». vol. 9 (34). no. 1. Luts'k, pp. 171-181.
7. Melnychenko A. 10 faktov o malom y srednem byznese v Ukrayne [10 facts about small and medium business in Ukraine]. Available at: http://hyser.com.ua/business_and_finance/10-faktov-o-malom-i-srednem-biznese-v-ukraine-59204 (accessed 23.05.2019).
8. Polishchuk O. V. Problemy rozvytku maloho biznesu v Ukraini [Problems of small business development in Ukraine]. Available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/392/0> (accessed 23.05.2019).
9. Finansovyi zvit subiekta maloho pidpriemnytstva vid 25 ljutogho 2000 r. # 39: Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 25. [Financial Report of the Small Business Entity : Accounting Standards (Standard) 25 dated 25 February 2000 No. 39]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (accessed 23.05.2019).
10. Tymchenko O. I. Problemy ta perspektyvy rozvytku maloho pidpriemnytstva v rehionakh Ukrainy [Problems and prospects of small business development in the regions of Ukraine]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4135> (accessed 23.05.2019).
11. Yanchuk T. V. (2015) Ekonomichnyi mekhanizm vprovadzhennia informatsiinykh tekhnolohii na pidpriemstvakh maloho ta serednoho biznesu [Economic mechanism of introduction of information technologies at small and medium enterprises] : dys. ... kand. ek. nauk : 08.00.04. Khmelnytskyi, 271 p. (in Ukrainian).